

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A ZÁMĚR

**Kamenný vstupní portál budovy bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž**

MgA. Tomáš Martinák
©2022

Obsah restaurátorského průzkumu a záměru:

- I. Lokalizace památky
- II. Údaje o památce
- III. Údaje o akci
- IV. Úvod
- V. Zadání, postup práce
- VI. Popis památky
- VII. Rozměry památky
- VIII. Nálezová situace
- IX. Vyhodnocení laboratorního průzkumu
- X. Restaurátorský záměr
- XI. Návrh technologie
- XII. Fotodokumentace

I. Lokalizace památky

1. Okres:	Kroměříž
2. Obec/ město/ kraj	Kroměříž/ Zlínský kraj
3. Místo:	Jánská ulice č.p.31/2
4. Název:	kamenný portál
5. Rejstříkové číslo:	16184/7-6009
	/ÚSKP/

II. Údaje o památce

1. Autor (architektura):	G.P.Tencalla
2. Sloh/ datování:	barok/přelom 17. a 18. stol.
3. Materiál/ technika:	pískovec/ tesání

III. Údaje o akci

1. Vlastník:	Město Kroměříž
2. Investor:	Město Kroměříž
	Velké nám.115
	767 01 Kroměříž
	Ičo: 00287351

IV. Úvod

Kamenný portál s erbem biskupa Karla III. Josefa Lotrinského je umístěn centrálně v přízemí uličního průčelí objektu bývalé kanovnické rezidence v Jánské ulici č.p.30/2, dnes ZUŠ Kroměříž (foto str.:9). Jedná se o autentický architektonický prvek z doby zbudování stavby na přelomu 17. a 18. století. Zbudování budovy bylo součástí velkého projektu biskupa Karla II. z Lichtenštejna - Kastelkornu, který prostřednictvím návrhů architekta J.P. Tencally vtiskl této části města výraznou podobu.

V. Zadání, postup práce

Na základě objednávky Města Kroměříž byl vypracován restaurátorský průzkum a záměr na kamenný vstupní portál objektu bývalého chlapeckého semináře.

Kamenný portál, v minulosti viditelně restaurován, se nachází v současné době v neuspokojivém až lokálně havarijním stavu. Jeho restaurování je z dlouhodobého hlediska žádoucí - je používán jako hlavní vstup do budovy. Na základě vizuálního průzkumu in situ je navržen restaurátorský zákrok soustředěný zejména na stabilizaci koroze pískovce a dále na standardní restaurátorské úkony - čištění povrchu a doplnění degradovaných částí. Součástí záměru je návrh technologických postupů včetně konkrétních materiálů. V rámci laboratorního průzkumu byl ve spodní části portálu odebrán vzorek pro stanovení obsahu vodorozpustných solí - viz kapitola Vyhodnocení laboratorního průzkumu a protokol laboratoře v příloze záměru.

VI. Popis památky

Kamenný portál se nachází v přízemí centrální okenní osy uliční fasády objektu, který je patrový.

Kamenný portál je tvořen ostěním, po bocích rámováno sdruženými pilastry s volutovými hlavicemi a profilovanými patkami. Ostění a pilastry stojí na kvádrovitých soklech mezi nimiž je vložen profilovaný schodový stupeň s nosem. Celý vstup tvoří ještě jeden nástupní předsunutý schodový stupeň v šířce celého portálu. Portál je nad hlavicemi završen mohutným rozeklaným segmentový frontonem. Mezi křídly frontonu osazen kamenný erb biskupa Karla III. Josefa Lotrinského.

Portál je vytvořen z kvalitního střednězrnného pískovcového materiálu místní provenience, patrně z některého z lomů v pohoří Chřiby. Erb biskupa Karla III. Josefa Lotrinského z maletínského pískovce - viz grafická dokumentace (dále jen GD) Materiálová skladba portálu (str.:19).

VII. Rozměry památky

Celková výška portálu	470 cm
Celková šířka portálu	250 cm
Erb výška	110 cm
Erb šířka	63 cm

VIII. Nálezová situace

Stav portálu lze hodnotit jako neuspokojivý až havarijní. Defekty jsou způsobeny přirozeným stárnutím materiálu, běžným provozem v součinnosti s působením povětrnostních vlivů a solení komunikací v zimním období.

Koroze materiálu, zasolení spodní části portálu (foto str.:16):

Lokální hloubková i povrchová korze materiálu se projevuje zejména ve spodní části portálu viz GD, kde na soklových partiích pilastrů a ostění lze sledovat masivní úbytek hmoty kamene a na omak sprašující se partie kamene. Koroze je zapříčiněna působením vodorozpuštěných solí viz Vyhodnocení laboratorního průzkumu. Tyto místa jsou lokálně korodována do hloubky i v řádu cm, na omak se sprašují. Celkově lze hloubkovou a povrchovou korozi pozorovat na cca 5% povrchu kamenného portálu.

Mechanické defekty:

Na schodových stupních portálu mechanické defekty způsobené provozem - úbytek povrchu pochůzích ploch schodnic vlivem provozu, odlomené části profilací schodových stupňů (foto str.:16). Rozsah mechanických defektů i koroze některých částí byl v minulosti viditelně rozsáhlejší. Některé defekty na profilaci patek pilastrů jsou doplněny strukturálně a barevně vyhovujícími soudržnými tmely. Mimo výše uvedené zásadnější defekty se na povrchu ostění a pilastrů nachází drobnější mechanické defekty v zanedbatelném rozsahu.

Povrchové znečištění:

Na portálu běžné znečištění prachovými depozity po celém povrchu. Biologické napadení mechy a lišejníky (foto str.:14,15) na spadových plochách římsy a erbu celkově do 5% ploch.

V podstatě po celém povrchu portálu je možné sledovat uhlíkové krusty vizuálně rušivé - celkově do 80% povrchu.

Ostatní poškození:

Na povrchu portálu se nachází množství vizuálně rušivých doplňků z předchozích oprav portálu. Většina těchto doplňků je tvarově vyhovující a s podkladem soudržná. V rámci restaurování navrhuji individuální vyhodnocení stavu doplňků před jejich odstraněním a eventuální náhradou. Dožilé spárování.

Erb biskupa Karla III. Josefa Lotrinského (foto str.:10,11) - originál z maletínského pískovce. Mírné biologické napadení povrchu, jinak bez poškození.

Závěr: celkový stav kamenného portálu budovy bývalé kanovnické rezidence, přestože byl v minulosti restaurován, lze dle výše popsaných defektů vyhodnotit jako neuspokojivý až havarijní. Komplexní restaurátorský zákrok je žádoucí.

IX. Vyhodnocení laboratorního průzkumu

Spodní partie portálu jsou viditelně degradovány - korodovány působením vodorozpustných solí. Po dohodě s investorem a zástupci NPÚ bylo dohodnuto odebrání kontrolního vzorku pro laboratorní analýzu obsahu vodorozpustných solí z vizuálně nejvíce zasažené části portálu - soklíku ostění sdruženého pilastru na levé straně portálu viz foto str.:17 - odebrán vzorek S.3. Odebraný vzorek kamene vykazuje vysokou míru zasolení vodorozpustnými chloridy viz protokol v Příloze průzkumu a záměru (Materiálový průzkum, zpráva č.P1987 /Ing. Zuzana Valentová/).

Závěr: vzhledem k tomu, že vzorek byl odebrán ze soklové partie portálu, lze předpokládat, že je vysoký obsah vodorozpustných chloridů zapříčiněn používáním posypových solí v zimních měsících.

X. Restaurátorský záměr

Restaurátorský zákrok by měl být soustředěn především na lokální odsolení, sanaci hloubkové a povrchové koroze pískovce, výměnu dožilých částí na standardní procesy restaurování kamene - důkladné očištění povrchu, revizi starších doplňků a plastických retuší, doplnění mechanických defektů a konzervaci povrchu.

Navrhovaný postup prací:

- Sanace biologického napadení povrchu - lokální nástřik sanačního prostředku na spadové plochy portálu (římsy, erb).
- Nahrazení dožilých částí portálu - vsatka profilace schodového stupně (rozsah viz GD str.:20). Doplněvaná část portálu bude provedena z přírodního pískovce.
- Odsolení - navrhuji zvážit eventuální lokální odsolení spodních partií portálu dvěma cykly kompresních zábalů buničinou, destilovaná voda.
- Čištění - dle zkoušek čištění šetrné odstranění prachových depozitů a biologického napadení kamene (mechy, lišejníky) mokrou cestou - pára s eventuálním lokálním chemickým dočištěním uhlikových krust čistící pastou dle zkoušek.
- Mechanické sejmutí nesoudržných tmelů viz GD str.:20, soudržné ponechat. Rozsah bude upřesněn po očištění.

- Konsolidace - lokální konsolidace kamenné hmoty dle potřeby organokřemičitanovými konsolidanty. Lze předpokládat v rozsahu sejmutých dožilých tmelů a korodovaných míst ve spodních partiích portálu.
- Plastická retuš - lokální plastická retuš mechanických defektů (v rozsahu dožilých sejmutých tmelů), spár a korodovaných povrchů.
- Barevná retuš - lokální na doplňcích a rušivých místech, navrhuji prezentaci portálu v přirozené barevnosti kamene.
- Fixace povrchu hydrofobním prostředkem na spadových plochách.

XI. Návrh technologie (doporučené materiály)

- Sanace biologického napadení povrchu kamene - opakovaný lokální nástřik napadených míst materiálem BFA Koncentrát.
- Nahrazení dožilých částí portálu - vsatky schodového stupně bude provedena z božanovského pískovce, strukturálně a barevně upravena k autentickému materiálu portálu.
- Odsolení - Arbocel BC200 (JRS), fólie, destilovaná voda.
- Čištění - voda bez chemických přísad, mechanické čištění (mosazné a plastové kartáče). Eventuální lokální dočištění čistící pastou Clean FP.
- Konsolidace - lokální organokřemičitanovými konsolidanty KSE 100 a KSE 300E.
- Plastická retuš - lokálně materiálem RM (Restaurierenmortel), prané písky, pigmenty stálé v alkalickém prostředí.
- Barevná retuš - lokální na opticky rušivých místech; pojivo retuší LA Historic (Historic Lasur), dobarvení pigmenty stálými v alkalickém prostředí.
- Hydrofobní fixace spadových ploch - Funcosil WS.

Pokud není uvedeno jinak, jsou navrženy materiály firmy Remmers.

XII. Fotodokumentace

Nedílnou součástí průzkumu a záměru je fotodokumentace, zachycující stav portálu v 5/2022. Obsahuje 10 barevných fotografií současného stavu a grafickou přílohu.

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

V Uh. Hradišti 6/2022

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'M' followed by a checkmark-like flourish.

Zpracoval: MgA. Tomáš Martinák

Kontaktní údaje: Tel.: 731525884; email: t.martinak@email.cz

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Fotodokumentace:

Portál kanovnické rezidence v Jánské ulici č.p.31/2, Kroměříž – celkový pohled

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Detail kartuše s erbem biskupa Karla III. Josefa Lotrinského –
originál z maletínského pískovce

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Detail biskupského erbu

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Detail segmentového křídla frontonu portálu – biologické napadení
spadových ploch

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Detail dekorativní koule s profilovaným soklíkem osazené na
segmentovém křídle frontonu portálu – biologické napadení spadových
ploch; rozsáhlé vysprávký

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

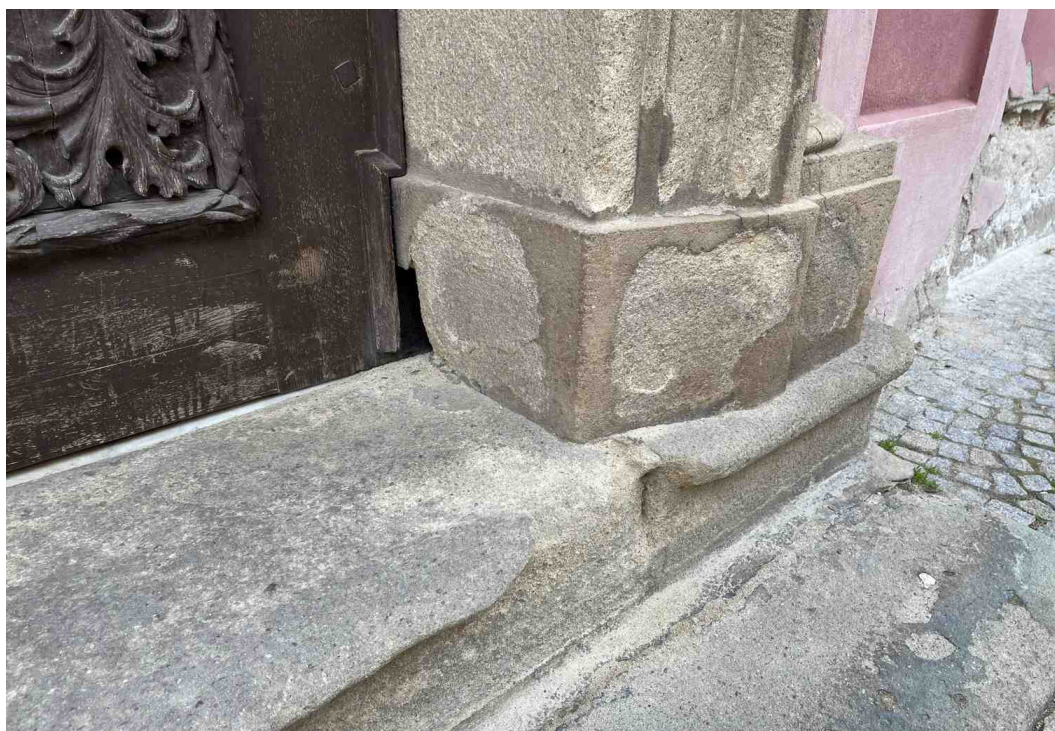
Detail přímé římsy frontonu portálu - biologické napadení spadových ploch

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Detail segmentového křídla frontonu portálu – biologické napadení
spadových ploch; vysprávký profilace

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Detaily soklových částí ostění - četné vysprávkky a mechanické
defekty způsobené zasolením a běžným provozem

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Místo odběru vzorku S.3 pro analýzu vodorozpustných solí v kameni

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Grafická dokumentace - vyznačení materiálové skladby portálu
! vyznačení dožilých tmelů, korodovaných
povrchů a mechanických defektů

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Materiálová skladba portálu:
Červené šrafování - hořický pískovec (kopie)
Zelené šrafování - chřibský pískovec

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Poškození památky:

Červeně vyznačená místa - mechanické defekty, dožilé tmely,
korodované povrchy
Zelené šrafování - části navržené na výměnu a doplnění vsatkami z
přírodního kamene

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalé kanovnické rezidence č.p.31/2
Jánská ulice, Kroměříž

Příloha - protokol laboratorního průzkumu